3142413 29 305 40-68

28. Yıl

Karikatürk

KARİKATÜRCÜLER DERNEĞİ HABER BÜLTENİ

Temmuz 1997

sayı 40

Ahmet Erkanlı tahliye oldu

Karikatürlerinden dolayı yargılanarak hapis cezasına çarptırılan Denetleme Kurulu üyemiz Ahmet Erkanlı, 4 buçuk ay sonra sağlık durumu nedeniyle tahliye edildi.

Erkanlı'ya geçmiş olmsun dileklerimizi iletiyor, bir "düşünce cezalısı"nın daha özgürlüğüne kavuşmasından duyduğumuz sevinci bütün üyelerimizle ve halkımızla paylaşıyoruz.

Bu arada, yargılanmakta olan öteki karikatürcü arkadaşlarımızın ve bütün "düşünce suçlularının" biran önce hakettikleri özgürlüğe kavuşmalarını diliyoruz. Ülkemiz insan aklına yönelik baskı utancından biran önce kurtarılmalıdır.

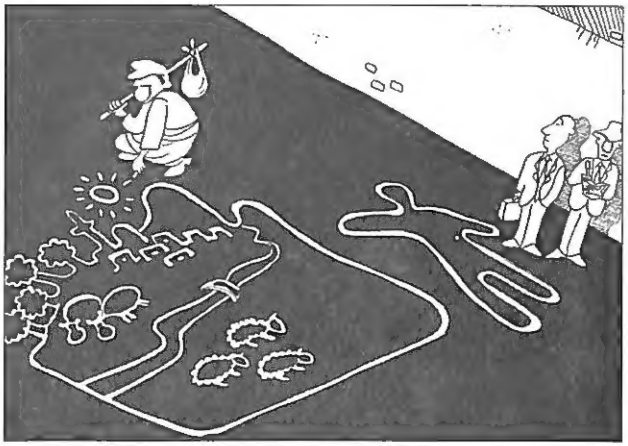

Yunus Nadi Karikatür Ödülü'nü Birol Çün aldı

Yunus Nadi 1997 Ödülleri'nde karikatür ödülünü Birol Çün'ün yapıtı kazandı. İzmir'de yaşayan üyelerimizden Birol Çün karikatüre başlamasında ve geliştirmesinde Gırgır dergisinin rolü olduğunu belirterek şunları söylüyor: "Ben karikatüre başladığımda Oğuz Aral'a götürüyordum. Bir de Çarşaf Okulu vardı. Bir kısım arkadaşlar oraya gidiyordu. Yazıp çizdiklerini gösteriyorlar, eleştiri alıyorlar, ona göre düzeltiyorlardı. Gırgır, ortaokul talebelerinden liseye, üniversiteye kadar her kesimin ilgisini kazandı, yüksek tiraj aldı. Halkın anlayacağı dildeydi, telif hakkı ödedi, dışardan çok katılım oldu, yeni değerler kazandı karikatür dünyası. Çok miktarda karikatürcü çıktı o ekolden." Yunus Nadi ödülünün kendisi için "çok büyük onur" olduğunu belirten Çün, Türkiye'de karikatürcülerin "kara mizaha" yöneldiklerini vurgulayarak, "Türkiye'de komik bir şey yapmaya çalışsanız bile olmuyor, çünkü çok büyük çelişkiler var, büyük trajedi yaşanıyor. İnsan gayri ihtiyarı kara mizaha yöneliyor. Çevrenizde anormal şeyler oluyor, karikatürcü de o çevrenin bir parçası olduğuna göre, karikatürcülerin yüzde 90'ı kara mizaha yöneliyorlar." diyor.

Yitirdiğimiz çizerler

Cemil Cem (1882-1950)

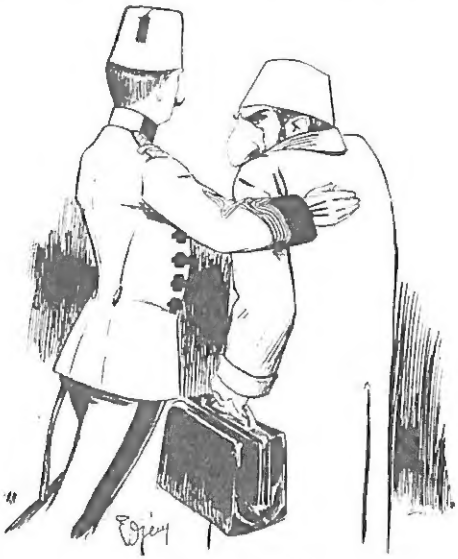

— Peki gidiyorum ama pek de kovmaya benziyor!
(Sırtı dönük kişi Enver Paşa'dır.)

Cemil Cem, 1882'de İstanbul'da doğdu. 1899'da Vefa İdadisi'nden mezun oldu. Mekteb-i Hukuk'a girdi. Avrupa'da hariciyeci olarak görev yaptı. 1908'den sonra karikatürlerini Avrupa'dan yollayarak yayımlamaya başladı. Daha sonra görevinden ayrılıp, İstanbul'a yerleşti ve karikatürcülüğü meslek olarak seçti. 1910'da Kalem'den ayrılıp Cem'i kurdu (1910-1912). Sanayi-i Nefise'de müdürlük yaptı (1921-1925). Cumhuriyet döneminde Cem'i ikinci kez yayımladı (1927-1928). İnzivaya çekildi ve yağlıboya resimle uğraştı. 1950'de kalp krizinden öldü. Küçük Moda'daki oturduğu sokağa adı verildi.

Paris'te Avrupa karikatürünü yakından izledi. Fransız karikatürcü ve ressamlarıyla tanıştı. Bazı Fransız dergilerinde karikatür yayımladı. Doré, Grandville, Forain ve Sem gibi ustalardan etkilenerek özgün bir çizgi ve anlatıma ulaştı. Modern Türk karikatürünün kurucularındandır. Tehdit ve mahkumiyetlere karşın siyasal iktidarlarla çatışmaktan geri durmadı, ama en verimli çağında sanatını bırakmak zorunda kaldı.

Cem'in üstte görülen portresi Feyhaman Duran tarafından yapılmıştır.

KARİKATÜRK KARİKATÜRCÜLER DERNEĞİ HABER BÜLTENİ

Ayda bir kez yayınlanır. Çizgi, yorum ve görüşler kişilere aittir...

YAYIN KURULU: Oğuz GÜREL, Metin PEKER, Cem K. ÖNGÜ, Mahmut AKGÜN, Erdoğan Karayel
DİZGİ-MİZANPAJ: B. Sadık ALBAYRAK
KATKIDA BULUNANLAR: Erdoğan BAŞOL, Yener ÇAKMAK, Kemal URGENÇ
YAZIŞMA ADRESİ: Karikatürcüler Derneği Yerebatan Sarnıcı Çıkışı 34410 Sultanahmet-İSTANBUL.
Tel: (0-212) 513 60 61 **Faks:** (0-212) 527 26 18
BANKA HESABI: Karikatürcüler Derneği, Emlakbank İstanbul Bahçekapı Şubesi hesap no: 000 30407
İRTİBAT BÜROLARI
ANKARA: Metin PEKER, Konur Sok. 31/10 Kızılay - ANK. Tel / fax: 0312-417 37 28
TRABZON: Adnan TAÇ, Kunduracılar Cd. Neşe Sk. No: 1/3 TRABZON, Tel: 0462-326 70 71
ANTALYA: Cihan İŞBAŞI, Atatürk Kültür ve Sanat Mkz. Karikatür Evi, TRT Cad. - ANTALYA, Tel: 0242-243 43 75, faks: 247 15 57
İZMİR: Cem KOÇ, P.K.6 35252 Konak, İZMİR, Tel / fax: 0 232 489 64 35 - 489 52 68
BURSA: Mümin BAYRAM, İncirli Cd. Zeynep Apt. No: 110/16 16350 BURSA
BASKI: Onsel Ofset
INTERNET ADRESİ: 15. Nasreddin Hoca Sergisi: (http://www.netrail.net/~ertem/hoca.html)
1.Nehar Tüblek Yarışması Sergisi "Kahvehaneler": http://www.netrail.net/~ertem

İzmit'te "Günümüz Türk Karikatürü" Sergisi

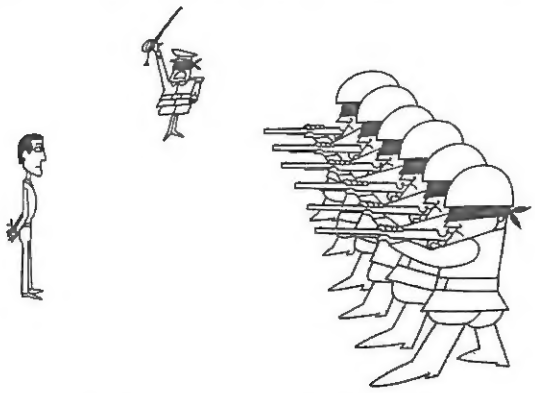

İzmit Belediyesi ile Karikatürcüler Derneği ortaklaşa, "Günümüz Türk karikatürü Sergisi düzenliyor.

Sergide yapıtları yer alan sanatçıların İzmit'teki açılışta bulunması hedefleniyor.

8 - 20 Temmuz tarihlerinde İzmit Belediyesi Sergi Salonu'nda açılacak sergide şu sanatçıların yapıtları bulunuyor: Turhan Selçuk, Necmi Rıza Ayça, Nehar Tüblek, Ferruh Doğan, Oğuz Gürel, Sami Caner, Ahmet Erkanlı, Burhanettin Ardagil, Muhittin Köroğlu, Mete Göktürk, Ercan Akyol, Haslet Soyöz, Mahmut Karatoprak, Tan Oral, Ali Ulvi Ersoy, Gürbüz Doğan Ekşioğlu, Musa Gümüş, Mahmut Akgün, Eray Özbek, Cem Kenan Öngü.

Bursa'da yeni temsilcilik, Antalya'da yeni temsilci

Derneğimiz Bursa'da yeni bir temsilik açtı. Bursa temsilcisi olarak Mümin Bayram görevlendirildi. Bursalı üyelerimiz Mümin Bayram'la İncirli Cd. Zeynep Apt. No: 110/16 16350 BURSA adresinden ilişki kurabilirler.

Antalya temsilciliğimizde ise yeni temsilci olarak Cihan İşbaşı görevlendirildi. Antalya temsilciliğimizde karikatür semirleri düzenleyen İşbaşı, her ay açtığı karikatür sergileriyle de Antalya'da karikatürün etkinliğini sürdürüyor. Her iki temsilcimize de çalışmalarında başarılar diliyoruz.

Külebi'yi Kaybettik

Şair Cahit Külebi'yi kaybettik. 20 Haziran 1997'de yitirdiğimiz sanatçı şiirimizin kilometre taşlarından biriydi. Kentin yalnızlaştırıcı, yabancılaştırıcı ortamıyla yüzyüze gelen kır insanın şiirini yazan Külebi, şiiriyle "içimizdeki şarkı"yı dillendirdi. Saygıyla anıyoruz. Aptülkadir Elçioğlu'nun Dinazor'da yayımlanan çizgisiyle Külebi.

KARİKATÜRK -97

Son duyuru

Karikatürcüler Derneği her yıl olduğu gibi bu yıl da Karikatürk -97 albümünü yayımlayacaktır.

Duyurumuz üzerine birçok üyemizin karikatürleri elimize ulaştı.

Siyah beyaz yayımlanacak albüm için karikatür göndermeyen üyelerimizin de karikatürlerini en kısa zamanda derneğe ulaştırmalarını bekliyoruz. Baskı tekniği gözönüne alınarak siyah beyaz olmasında büyük yarar olan karikatürlerinizi en geç Temmuz ayı ortasına kadar derneğe ulaştırmanız gerekmektedir.

Geçen yıl "İnsan Hakları" konusunda hazırlanan Karikatürk, bu yıl serbest konulu hazırlanacaktır.

Zamanında yayımlanabilmesi için, üyelerimizin gereken duyarlılığı göstererek yapıtlarını biran önce derneğe ulaştıracaklarına inanıyoruz.

Karikatürcüler Derneği
Yönetim Kurulu

Ardagil'den Trabzon Ayasofya'nın boşaltılmasına tepki

Yüzyıllar boyunca değişik kültürlerin ve zengin sanatların buluşma yeri olan Trabzon'da, Ayasofya Müzesi'nin Kültür Bakanlığınca boşaltılmak istenmesine tepkiler sürüyor. Üyemiz Burhanettin Ardagil de tepkisini bir karikatür çizerek dile getirdi.

Trabzon Ayasofya Kilisesi önünde kemençe çalan bir Karadenizli eşliğinde horon tepen Şarlo'yu (Charles Chaplin) karikatürize eden Ardagil, bununla kültürlerin buluşmasını simgelediğini belirtiyor. Sanatçı, dünya barışına giden yolun kültür ve sanattan geçtiğini belirterek, her türlü bağnazlığın insanlığı geriletеceğini vurguladı.

Canol Kocagöz ve Birleşik-İş'ten çocuklara 23 Nisan armağanı

Canol Kocagöz'ün çocuk kitabı "Beşi Sayabilen Aslan" DİSK'e bağlı Birleşik -İş Sendikası'nca 15 bin adet basılarak 23 Nisan'da çocuklara hediye edildi. Çalışmalarını çocuk kitapları alanında yoğunlaştıran Kocagöz'ün bu çalışması geçen yıl Kültür Bakanlığı'nca düzenlenen Eflatun Cem Güney Çocuk Kitabı Yarışması'na katılmış ve sergilenmişti. Kocagöz'ün yayımlanmış iki çocuk kitabı daha bulunuyor: "Eşek ile Köpek" ve "Aslan ile Tilki".

Geçen dönem derneğimizin başkanlığını yürüten Canol Kocagöz'ün "Stop, Başka Bir Dünya İçin" karikatür albümü ise sanatçının 1970'li yıllardan bu yana çizdiği karikatürlerin bir derlemesi niteliğinde. 1949 yılında Denizli Çal'da doğan sanatçı özellikle, işçi sınıfının sömürülmesini ortaya koyan ve buna karşı verilen mücadeleyi sergileyen karikatürleriyle tanınıyor. Sanatçı, "Toplumu ilgilendiren her sorun karikatürcünün de sorunudur. Karikatür de, sorunlar yumağında yeşeren bir çiçek gibidir. Bazen dikenli güldür, bazen de mor menekşe..." diyor.

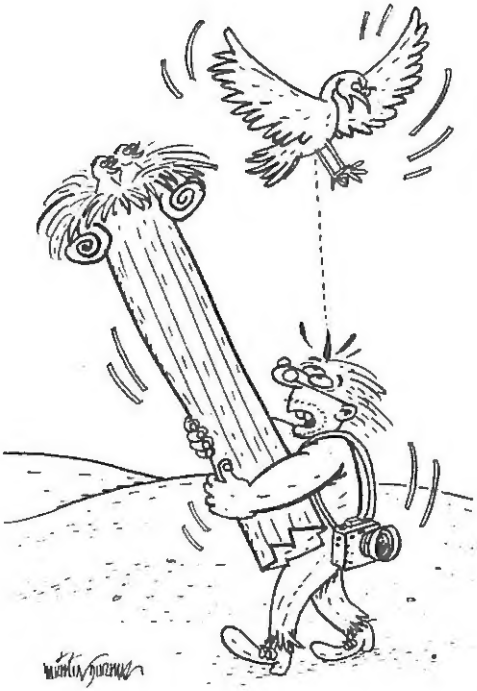

İki yarışma iki albüm

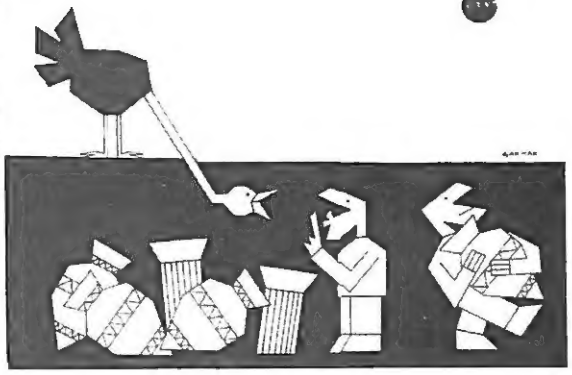

Karikatürlerle Kültür Varlıklarımız-2

Burdur Müzesi'nce yıllardır sürdürülen "Müze - Eski Eser ve İnsan İlişkileri Karikatür Yarışması"na katılan, ödül alan karikatürlerden derlenen karikatür albümü yayımlandı. Bu konuda, aynı kurumun yayımladığı ikinci kitap olan albümün adı "Karikatürlerle Kültür Varlıklarımız-2". Burdur Turizmini, Eski Eserleri ve Müzeleri Sevenler Derneği'nce yayımlanan albümde eski eserlere gösterilen duyarsızlık ve kıyım çizerlerin yapıtlarıyla gündeme getiriliyor.

Müze Müdürü Hasan Ekinci albüme yazdığı önsözde şöyle diyor:

"Bu albüm , kendi özel konusunda nadir örneklerden birini teşkil etmektedir. Burdur Müzesi'nin eski eser yönünden zenginliğinin yanında "Müze-Eski Eser ve İnsan İlişkileri" konulu, Türk mizah ustalarının bine yaklaşan eser koleksiyonunun da tek sahibi olması, büyük bir şanslılığıdır. Böyle bir şanslılığı zaman içinde kamuoyunun bilgisine sunacağız."

1. Serdar Çakırer Karikatür Yarışması Albümü

Serdar Çakırer anısına düzenlenen 1. Karikatür Yarışması'nın albümü yayımlandı. Albümün önsözünde şunlar yazıyor: "Kısa fakat onurlu yaşamındaki düzenin titiz ve başarılı çizgisini sanatına da yansıtan, düşünce özgürlüğünün sanatı topluma değerli kılan yönüyle, yeteneğini, yaratıcılığını birleştirip, yapıtlarını ortaya koymuş, her türlü karanlığa, olumsuzluğa karşı fırçasını kullanmış Serdar Çakırer.

Eksiksiz, keyifli dost, candan arkadaş Serdar Çakırer.

Sanatsal meslektaşımız sevgili serdar Çakırer'in yarışma albümünü sizlerin beğenisine sunarken onun çok sevdiği arkadaşları ve genç çizerler ideallerine, sanat aşkına bıraktığı yerden devam ediyorlar.

Karikatürcü dostlarımız bir kez daha görev bilinciyle yarışmamıza çizdiler. Bizler de hepsini yürek dolusu sevgiyle kucaklarken önümüzdeki Serdar Çakırer yarışmalarında buluşalım diyoruz." Yanda yarışmada birinci seçilen Raif Gökkuş'un karikatürü görülüyor.

Türk karikatüründe Üç Doruk:
(1) Cemal Nadir

Alpay Kabacalı

Burada kısaltarak bir bölümünü aktardığımız inceleme Liderler dergisinin Haziran-Temmuz-Ağustos 1997 tarihli 4. sayısında yayımlanmıştır. Yazının devamında Turhan Selçuk ve Semih Balcıoğlu incelenmektedir.

Cemal Nadir, 1902'de Bursa'da doğdu. Babası Bulgaristan göçmeni, annesi Bursalıydı. İlköğrenimini sürdürürken, geçim sıkıntısı çeken ailesinin bütçesine katkıda bulunmak için çıraklık ediyordu. Bilecik'te başladığı ortaöğrenimini bitiremedi. Makinistlik, kasnakçılık, tabelacılık gibi işlerde çalıştı. Bir ara Bursa Sahaflar Çarşısı'nda hattat atölyesi açtı. Bursa okullarında resim öğretmenliği yaptı. Geçim sıkıntısı ve arayışlar içinde geçen ilk gençlik çağında karikatüre de ilk adımını attı.

İlk karikatürü Sedat Simavi'nin Diken dergisinde yayımlandığında (1920) on sekiz yaşındaydı. Daha sonra karikatürlerini İstanbul'daki başka dergilere, özellikle Resimli Dünya'ya gönderdi. 1924'te İstanbul'a geldi, Sanayi-i Nefise Mektebi'ne (...) yazıldı. Ancak hocası Çallı İbrahim onu yeteneksiz bulduğunu yüzüne karşı söyleyince Bursa'ya dönmek zorunda kaldı. Yeniden tabelacılık, öğretmenlik... Karikatürlerini Akbaba dergisine gönderiyordu.

1926'da, geçimini karikatürle sağlamaya karar vererek İstanbul'a geldiyse de iş bulamadı. Yoksulluklarla geçen birkaç ayın sonunda Bursa'ya, tabelacılık ve öğretmenliğe döndü. 1928'de gerçekleştirilen yazı devrimi, tabelacılıktan bol para kazanmasını sağladı. Ama karikatür çizme tutkusundan, çizdiklerini İstanbul'daki gazete ve dergilere göndermekten bir türlü vazgeçmiyordu. Akşam gazetesinden aldığı çağrı üzerine 1929'da İstanbul'a yerleşti.

Cemal Nadir, Akşam'ın karikatüristiydi artık. Vâlâ Nurettin'in yazdığına göre, gazetenin sahibi Necmettin Sadak, "Ona, kendisine karşı güven vermek üzere çok uğraştı. Cemal Nadir, artık Ramiz'vari kadın şekilleri değil, siyasi karikatürler yapıyordu. Ama bu kez de Ankara'dan ürkütücü haberler gelmeye başladı: 'Gözet! Menfi ruhlu diyorlar sana... Lehte yapsana şu karikatürleri...' Cemal Nadir... 'toplumsal karikatür' tipini buldu. Yani eleştirilerini siyasi kişilere değil, bizzat halka yöneltti. Böylelikle onu üne götüren kişiliğine de kavuşmuş oldu." Yarattığı "Amcabey" tipi ününü pekiştirdi.

1943'te Cumhuriyet gazetesine geçti. Karikatür ve Yücel dergilerinde de çizdi; çocuklara yönelik Arkadaş dergisinin (17 sayı) yayıncıları arasındaydı; kendi adına Amcabey adlı mizah dergisini çıkardı.

Soyadı Yasası çıkınca Güler soyadını almıştı. "Ben Güler'im, ama Nadir Güler'im" diye espri yapıyordu. Soyadını karikatürlerinde hiç kullanmadı.

Ve 45 yaşında, en verimli çağında geride yüzlerce karikatür ve on iki albüm bırakarak ölümsüzlük dünyasına geçti. Semih Balcıoğlu, cenazesinin kaldırılacağı gün -ilk ve belki de son kez- Bâbıâli'deki bütün dükkanların kepenklerini kapattıklarını anlatıyor... Sonradan, Cağaloğlu'ndaki, yıllarca çalıştığı Acımusluk Sokağı'na "Cemal Nadir Sokağı" adı verildi.

Yayımlanan albümleri şunlar:

Amcabey'e Göre 1 (1932), Amcabey'e Göre 2 (1933), Cemal Nadir Karikatür Albümü (1933), "Akşam Gazetesinin 3'üncü Amcabey Karikatür Müsabakasına İştirak Eden Okuyuculara Hediyesi" olarak yayımlanan albüm (1933), Cemal Nadir Karikatür Albümü (1939), Ak'la Kara (1940), Dalkavuk (1943), Seçme Karikatürler Albümü (1944), Harp Zenginleri Karikatür Albümü (1945), Siyasi Karikatürler Albümü (1945), Siyasi Karikatürler Albümü (1946), Amcabey Albümü (1946).

Cemal Nadir'in 1930'larda, 1940'larda günümüz karikatürcülerinin yayımlayamadığı sayıda albüm çıkarmış olması bile, çizgilerinin geniş bir kitleye yayıldığını, sürekli ilgi uyandırdığını ortaya koyar. Bu ilginin nedeni, halkla diyalogunda aranmalıdır.

En çok tutulan ve sevilen tipi Amcabey'dir. Çoğunca birkaç kareden oluşan bağımsız karikatürlerde, Amcabey'in birer serüveni anlatılır. Son karede sevimli Amcabey, kendine özgü bir espriyle, konuyu ilginç bir noktaya yöneltir. Amcabey, yaşadığı dönemin bir Nasreddin Hoca'sı sayılabilir.

Dalkavuk, tek parti döneminin politikasını ve bürokrasisini simgeleyen bir tiptir. Cemal Nadir, 'başta ki'leri gocunduracak, gazete ya da dergi kapatmalarına yol açacak bir üslup kullanmamaya özen göstererek ve Dalkavuk'u anonimleştirerek taşlamalara yönelir.

Yeni Zengin ile Salomon, İkinci Dünya Savaşı sırasındaki vurgunculuğu yermek amacıyla yaratılmış tiplerdir. Sömürücü tiplerin gülünçleştirilmesi, halk arasında çok tutmuştur.

Dede ile Torun, kuşaklar çatışmasını konu alır. Yeni yetişen kuşak ile eski kuşak arasındaki anlaşmazlıkları ortaya koyar.

Yandaki karikatür 1936 yılında çıkan Gülünç Adamlar albümünden alınmıştır.

Haslet'in 'Puantiye' tarihi

DOĞAN HIZLAN

Puantiye kelimesini çok severim. Çocukluğumda nice güzel şık hanımın elbiseleri puantiye idi. Özellikle beyaz üzerine lacivert puantiyeler bana asaletin ve şıklığın simgesi gibi görünürdü.

Şimdi pek öyle değil, zaman zaman Dalmaçyalı cinsi bir köpekle Puantiye bir hanım reklam icabı yanyana duruyorlar. Neden ikisi birbirine benzer, sadakat gösterisi midir? Doğrusu pek düşünmedim.

Haslet Soyöz'ün Giderayak Puantiye (Milliyet Yayınları) karikatür albümünü görünce, sevgili Haslet'in Puantiye sözüne benim gibi anıların içinden değil, memleketin içinden baktığını farkediverdim.

Puantiye giyen hanımların niteliği değişmiş. Manevi değerlerden maddi değerlere atlayıvermişler.

Albümün kapağındaki karikatürü gazetede yayınlandığında gözden kaçırmışım. Ertuğrul Özkök'ün yazısında okudum, sözü edilen karikatür askeri, sivil bütün binalarda asılıymış. Sanki Puantiye değil de Evita.

Her başarılı karikatürcünün arkasında bir kadın vardır, sözünün doğruluğunu bir kez daha anladım. Bayan Puantiye olmasaydı, Haslet'in ünü bu kadar yaygınlaşır mıydı?

Albümün kapağındaki karikatür, Puantiye'nin hayal âleminde yaşadığını yeterince ifade ediyor.

Haslet, albümünün başına Yalçın Doğan'ın, "Haslet'in 'Yüzsüz' Çizgileri" yazısını koymuş.

Puantiye'nin yüz çizgileri yok, bomboş, siz belki belleğinizde kalan çizgileri buraya aktarabilirsiniz.

Yüzsüz kelimesinden sözlükteki anlamı kastetmediğimi bilmenizi isterim. Yüzsüz çizgileri karikatürsel anlamda algılayınız.

Çizgiyi yazıyla anlat deseler, hemen okuldaki şiiri nesre çevirin komutu gelir aklıma. Çizginin güzelliği, özelliği seyredilmesindedir.

Haslet siyaseti değil, hayatımızı çizmiş. Onu yönlendirmek isteyip de başaramayanı, yalan söylerken burnu uzamaktan düşeni, beyazla başlayıp her tonda yalan söyleyeni.

Bakın bu albümün kaç işlevi var?

Birincisi, siyaset tarihimizde yükselen ve çöken bir portrenin çizgiyle tarihi. Puantiye cumhuriyet kızıyla ilgili çok yazı okudunuz, bir de onu çizgiyle izleyin.

Bazı karikatürlerden söz edeyim.

Ekonomi Dersleri, kitabın yazarı Profesör Tansu Çiller, okuyan bunun baştan başa beyaz sayfa olduğunu söylemiş.

Kavanozlar içinde bir sürü beyin yanyana, Ali'nin beyni, Ayşe'nin beyni... En son kavanoz içinde Puantiye bir kuş.

Bir koyun, puantiye kumaşla gözü bağlanmış bir insan, hepsini çeken bir Puantiye.

Bu tablo size, ne vatandaşı hatırlatsın, ne de milletvekillerini. Sizi bir yanlışlık yapmamanız için uyarıyorum.

Puantiye Bayan'ın bir konuşması da çok hoş:

"Ne mutlu memurlara, ne mutlu işçilere, ne mutlu açlara, ne mutlu mutsuzlara!"

Bu bir kitap yazısı değil. Bir vatandaşın Giderayak Puantiye albümü üzerine safiyane ve halisane notları.

Ne çizgiyle başedilebilir, ne Haslet'le.

Her evde bulunması gereken bir kitap.

25 Haziran 1997 Hürriyet

Tayyar Özkan'ın çizgi dünyası

Tayyar Ozkan, uzun yıllar Türkiye'de karikatür çizdikten sonra, aradığını başka ülkelerde bulma umuduyla Amerika'ya göç etmiş bir karikatürcü. Daha çok insana ulaşabilmek için verdiği emeğin sonucunu, New York'ta yayımlanan "Cave Man" albümüyle alan Özkan, daha çok yazısız karikatür çalışıyor.

1962 doğumlu karikatürcü, ilk çizgilerini 1978'de yerel bir politik gazetede ve çeşitli mizah dergilerinde yayımladı. 1982'de Amerika'ya giden ve burada grafik ve moda çizimleri çalışan Özkan, ilk karikatürünü "World War 3 Illustrated"de yayımladı. Özgün yapıtı olan "Cave Man-Mağara Adamı", 93 yılında Heavy Metal dergisinde yer aldı. İnsanın gelişim sürecini ve ilkel yanını dile getirdiği bu yazısız karikatürlerinde Özkan, bir mağara adamıyla bugünün insanını kıyaslıyor. Kendisi gibi üçüncü dünya ülkesinden Amerika'ya gelip daha sonra da tüm dünyaca ünlü karikatürcü olan Sergio Aragones, Cave Man'e yazdığı önsözde, "Cave Man beni çok etkiledi. Düşünce karikatüre çok başarılı bir biçimde aktarılmıştı. Başarılı çizgiler sizi çok öncesine götürüyor ve aniden Tayyar'ın detayı verme yeteneğiyle günümüze geri getiriveriyordu." diyor. Halen New York'ta yaşayan Özkan, zamanının çoğunu Cave Man'i çizerek geçirmekten mutluluk duyduğunu söylüyor.

(Radikal)

Türk karikatür tarihinden bir kesit: (1989-1997)-1

Reha Ülkü

Papirüs dergisinin Haziran 1997 tarihli 6. sayısında yayımlanan ve günümüz mizah dergilerinin kısa bir tarihçesini irdeleyen, tartışma yaratacağını umduğumuz incelemeyi okurlarımızın ilgisine sunuyoruz. Yazının devamına gelecek sayıda yer vereceğiz.

Türkiye'de güçlü bir karikatür geleneği vardır. Bu gelenek genelde bir mizah dergisi bünyesinde loncalaşmıştır. Örneğin Akbaba dergisi tek başına uzun yıllar mizah geleneğini sürdürmüştür. Dergilerde, hem çıraklar yetişme süreçlerini yaşamışlar hem de ustalık, olgunluk ürünlerini verme olanağını bulmuşlardır. Geleneğin en son halkası Gırgır'dır, daha doğrusu, idi. On sekiz yıllık yayın yaşamında Krokodil (SSCB), The Mad (ABD)'den sonra, tiraj yönünden dünyanın üç numaralı mizah/karikatür dergisiydi...

Lonca ilişkileri, bizde sanatta ve zanaaatta hâlâ sürdüregeliniyor. Bu yapı, varlığında usta-çırak, pir-çömez, baba-oğul ilişkilerini kurumsallaştırıyor. Gırgır, lonca yapısını içeriyor. 'Çiçeği Burnunda Karikatürcüler' köşesi, çıraklara ve çömezlere kurum/yapı içinde varolma olanağını sağladı. Ama seyrek de olsa oğullar, babaya başkaldırdı. On sekiz yıl içinde üç kez, başkaldırı yuvadan ayrılma düzeyinde yaşandı: Mikrop, Limon ve Hıbır olgularıyla.

Lonca, feodal geleneğin ürünüdür. Oysa Türkiye, Yirmibirinci Yüzyıl'a yaklaşılırken kapitalistleşme sürecini yaşıyor, daha doğrusu yaşattırılıyor. Karikatür dergilerinin parçası olduğu basın da bu süreçten payını alıyor. İnsan ilişkileri de böylece değişime uğruyor. Sözü geçen manevi ast-üst ilişkileri de, yerini paranın belirlediği hiyerarşilere bırakıyor.

Her medyanın olduğu gibi, karikatür dergilerinin de bir pazarı vardır ki, göstergesi okuyucu sayısı veya tirajdır. Yeni bir ürün ya başkalarının okurunu alır, veya pazarı genişletir. Ülkemizde genellikle ikincisi yaşanır. Yeni mizah dergilerinin yayına başlamasıyla toplam sunum, eskisine oranla yüzde 100 artmıştır. Bu eskilerin okuyucu yitirmesi anlamına gelebilir. Dolayısıyla mizah savaşları kızışacağa benzer. Kapitalist ortamda tekelleşme olağandır. Bu sıralar Türk basınında yaşanan da öyledir. Durumun bir açılımı şöyledir:

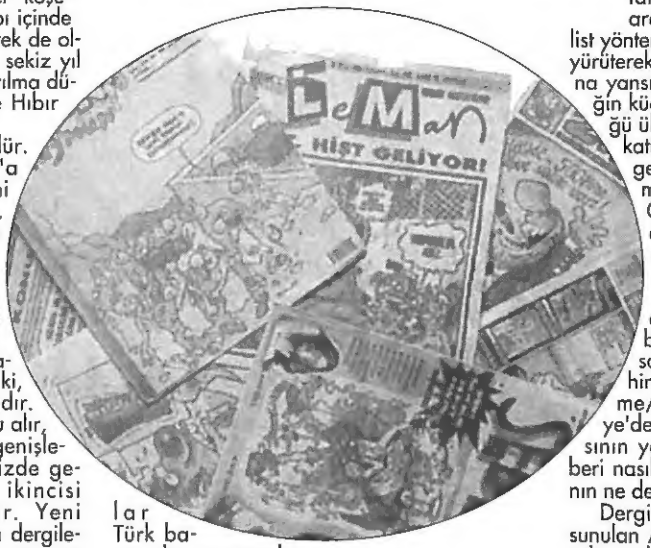

Uzun yıllar piyasaya Aral kardeşler hakimdi. Gırgır ve Fırt tekeldiler. Geriye kalanlar lonca pirine tabiydi. Bu bir feodal düzen kırmasıydı. Ardından Asil Nadir geldi: Kötü adam rolünde acımasız kapitalist. Piyasayı tam anlamıyla alt üst etti. Filler tepişmeye başladı, arada otlar da ezildi tabii. Bir ara Nadir, iki dergi (Limon ve Hıbır) ile sunumun yüzde 50'sine sahipti. Arallar ise üç dergi (Gırgır, Fırt ve Dıgıl) ile sunumun diğer yarısını ellerinde tutuyorlardı. İsyankâr evlatlar, Aral'a karşı, Nadir'le işbirliği yapıp Hıbır'da toplandılar. Hıbır'a karşı atak Dıgıl çıkarıldı. Çatışma, karşılıklı açık mektuplarla sürdürüldü.

Tarihin herhangi bir aralığında belirli bir kültürel mod, diyelim burada feodal olan, işlevini yitirdiğinde devredışı kalır. Bu, her zaman yenisinin hemen yaratılması demek değildir. Mizah dergileri olgusunda zamanında yaşanan olaylar da bunun bir göstergesi. Kapalı, yerleşik, edilgin, tabiyete dayalı lonca ilişkileri yıkıldı ama bu açık, devingen, etkin, demokratik ilişkilerin kurulduğu veya hemen kurulacağı anlamına gelmedi.

Sözkonusu olan yalnızca yeni mizah dergileri çıkarılması değildi. Önümüzdeki on yıllar içinde, Türkiye'deki kültür iktidarına (burada sanat ve karikatür) talip olmak ve bunun karşısındakileri arenadan silmekti. Savaşım, makyevelist yöntemlerle açıkça veya saman altından su yürüterek sürdürülecektir. Basına ve kamuoyuna yansıyan, yani görünen, olanın ve gerçeğin küçük bir kesridir. Bilgi edinme özgürlüğü ülkemizde henüz geçerli değildir. Karikatür alanında su yüzüne çıkan en son gelişmeler, uzun yıllar ertesinde oluşmuş birikimlerin patlak vermesidir. Önemli olan olayları izlemek değil, onlara tarihsel bütün içinde anlamlar verebilmektir.

2. ELVEDA GIRGIR

Gırgır dergisinin mülkiyetinin el değişmesiyle, gelenekteki öncülü Akbaba'nın akibetini paylaşarak, birinci sayısını çıkaramadan Türk mizah tarihindeki yerini aldı. Derginin el değiştirme/konma sürecindeki olaylar; Türkiye'de kitle iletişim araçlarının, özellikle basının yeni-sağcı kapitalistlerce, Nadir'den beri nasıl algılandığını, tutum ve davranışlarının ne denli barbarca olabileceğini gösterdi.

Dergiyi satın alan veya kamuoyuna öyle sunulan Akbay, tam düzenin ve her dönemin adamıydı. Amacına giden yolda, Machiavelli'nin bilinçaltındaki tüm fantezilerini geride bırakacak eylemleri gösterdi.

Patoloji cesetler üzerinde çalışır! Bu olayların yaşanabileceği kestirilebilirdi. Engellenebilir miydi, ayrı bir tartışma konusu. Yaşam, kültür, sanat ve karikatür sürmektedir. Limon ve Gırgır birlikte Türk karikatürünün yolunu tıkamıştı. Bir darboğaz oluştuğunda onu aşmak yıkıcı veya yapıcı yollardan mümkündür. Kültürel faşist bir ortamda kıyım olağanlaşır. Yaşananlardan sonra Gırgır'ın çevresindeki olumlu hale yıkılmış oldu. İyi de oldu. İnsanlar belki artık olaylara çıplak gözle bakmayı arzular.

3. MERHABA AVNİ

Karikatür savaşları gitgide ironikleşti. Gırgır ve Fırt, Gölge Adam Ertuğurul Akbay'ca satın alınıp evcilleştirildi ve asimile edildi. Ne olacak diye beklenirken Aral kardeşler Simavi'nin sermayesini terkedip Bilgin'inkine geçtiler. Gırgır ve Fırt'ın el değiştirmesi sürecinde yaşananlar; Cem Hamuloğlu, Kemal Aratan, İlban Ertem, Ertuğrul Akbay ve Oğuz Aral'ca, sırasıyla Cumhuriyet'te, Limon'da, Avni'de (yeni), Gırgır ve Fırt'ta ve Avni'de imzalı ve ayrıca Hıbır'da genel bir yazıyla dilegetirildi. Anlatılanlar hem hepsiydi, hem hiçbiriydi. Olaylardan sonra, Gırgır karikatür geleneğini devraldığı Akbaba'nın öyküsünün de son bölümlerini de katarsak, son 30 yıllık Türkiye Tarihçesi ile karikatür tarihçesi arasında, genel-özel/makro-mikro ilintilerine dayalı göndermeler yapılabilir. Türk usulü kültürel faşizm, beyni boş, susta duran, kolayca kandırılabilen bireyler, okuyucular düşlüyor.

Bu anlamsızlaştırmadan/yabancılaştırmadan dergiler de, okurlar da payını aldı. Dergilerin isimleri önce anlamsızlaştı: Hıbır, Dıgıl, Sonra da Avni'leşti. Okuyucunun özdeşleşebileceği, düşük zeka düzeyli, eğitimsiz, kaba, beynini yormayan biri(leri). İstenen bu değil miydi zaten.

Gırgır ekolü Akbaba geleneğinin artçısıydı. Öncülünün devrinin kapanması gibi, 90'lı yıllara girildiğinde, yaklaşık 20 yıl boyunca işlemiş Gırgır tarzı mizah anlayışı da sonuna gelmişti. Çocuklar sonunda babaya başkaldırdı ve teker teker yuvayı terkettiler. Bu olağandı da, acaba yeni ekoller kurulabilecek miydi? Sonuç? Karikatürün soluğu kesildi ve asimilasyon tamamlandı.

Bundan sonra ne olur? Kuşkusuz durgunluğun ardından yeni bir dinamizm gelecek, ancak ne zaman belli değil. Çizerler daha bir kabuğuna çekilecek, okuyucu daha bir hoşnutsuzluk duyacak ve gazete tirajları gibi mizah dergisi tirajları da kilitlenecek gibi. (sürecek)

Anadolu'da İki Sergi

Pamuk'un 'Çorum'dan Portreler' sergisi

Karikatür sanatçısı Uğur Pamuk, "Çorum'dan Portreler" konulu sergisini Mayıs ayı içinde Çorum'da açtı. Can Teşhis Tedavi Merkezi'nin katkılarıyla gerçekleştirilen sergide Çorum'un tanınmış 45 simasının portre karikatürleri yer aldı.

Geniş bir izleyici topluluğunun katılımıyla yapılan açılışa, Çorum valisi ve devlet bürokratları da katıldı.

İlk sergisini Elbistan'da açan Uğur Pamuk, çok sayıda ulusal ve uluslararası karikatür yarışmasında ödüller kazandı.

Hikmet Cerrah'ın karikatür sergisi

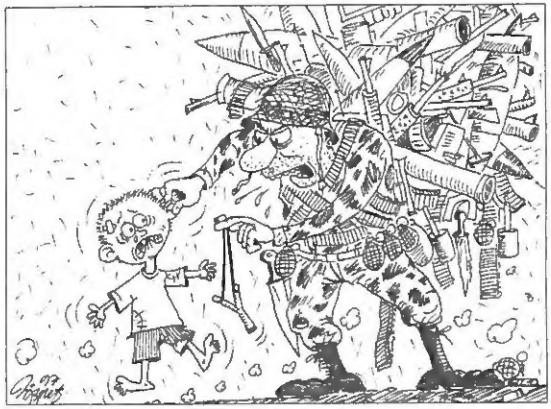

Eskişehirli karikatürcü Hikmet Cerrah karikatürlerini 20 Haziran - 4 Temmuz tarihleri arasında Tülomsaş Sergi Salonu (Çemko Evi)'nde sergiledi.

Çarşı 2. Karikatür Yarışması

Çarşı Mağazaları tarafından düzenlenen 2. Karikatür Yarışması'nın konusu "Sinyalizasyonve kullanma Talimatları" olarak belirtenmiş.

Çizim tekniğinin serbest olduğu yarışamaya en çok üç yapıtla katılınabilir. Boyutlar en az 21x30 cm, en fazla 35x50 cm arasında olmalı.

Karikatürlerin paspartusuz olması isteniyor. Yarışmaya gönderilen karikatürler yayımlanmış olabilir ancak daha önce herhangi bir yarışmada ödül almamış olmalı. Yarışmanın albümü de yayımlanacak. Yapıtların sergilenme ve yayımlanma işlemi tamamlandıktan sonra yapıtlar çizerlerine iade edilecektir. Gönderilecek her yapıtla birlikte yarışmacının adı, soyadı, özgeçmişi, fotoğrafı, adresi, telefon numarası ve karikatürün başlığının yer aldığı bir tanıtıcı yazının bulunması gerekiyor.

Yarışmaya katılan karikatürlerin kullanım ve yayın hakkı Çarşı Büyük Mağazacılık A.Ş.'ye ait olacak.

Yarışmada birincilik ödülü, başarı ve jüri özel ödülü olmak üzere para ödülleri verilecektir.

Son katılma Tarihi: 1 Eylül 1997.

Adres: A&B Tanıtım P.K. 76 Teşvikiye 80212 İstanbul.

Uluslararası Anti-Uyuşturucu Karikatür Yarışması / İran

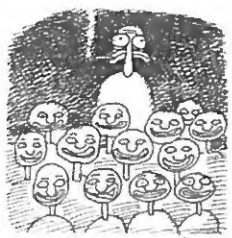

Bütün dünya karikatürcülerine açık olan yarışmanın konusu, "Uyuşturucusuz sağlıklı bir hayat". İran Anti-Narkotik Propaganda Kuruluşu'nca düzenlenen yarışmanın albümü hazırlanacak ve karikatürü yer alanlara gönderilecek.

En çok üç karikatürle katılınabilir. Yazısız olması isteniyor. Boyutlar A3 (30x40 cm) olmalı.

Son katılma tarihi: 6 Ağustos 1997.

Ödüller:
Birinci: 1000 $
İkinci: 800 $
Üçüncü: 500 $
Dördüncü: 300 $
Beşinci: 200 $

Adres: NO.19 SHAHEED JALAL ENTEZARI ST. AFTAB ST. VANAK SQUARE. POST CODE 19948, TEHRAN-IRAN.

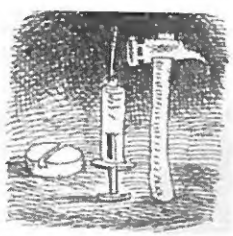

Bursa Cemal Nadir Güler Karikatür Yarışması

Bursa Rotary Kulübü'nce düzenlenen geleneksel Cemal Nadir Güler Karikatür Yarışması sonuçlandı. Karikatürcü Ahmet Aykanat, karikatürcü Zeki Bulut, karikatürcü Kaan Cengiz, karikatürcü Turhan Arda, Osmangazi Belediye Başkanı mimar-karikatürcü Basri Sönmez, Rotary Kulübü üyeleri Mehmet Ermer, İlhan Doğan ve Aykan Uzoğuz'dan kurulu yarışma seçici kurulu 20 Haziran 1997 günü yaptığı toplantı sonucunda ödülleri şöyle dağıttı:

Amatör karikatürcü kategorisinde 1. Devrim Ay, 2. Erol Gönül, 3. Gökben Ay; öğrenci karikatürcüler kategorisinde 1. Onur Elüstü, 2. Neriman Özcan, 3. Gökçe Tunca. Her iki kategoride yarışma birincilerine 30'ar milyon ikincilere 20'şer milyon, üçüncülere 10'ar milyon para ödülü verildi.

Exile 7. Uluslararası Karikatür Yarışması

"Gelecek biziz, Dünyadaki çocukların yaşam koşulları ve perspektifleri" konusunda düzenlenen yarışmaya en fazla 3 karikatürle katılınabilir. Başarılı yapıtlara 300 DM ödül verileceği belirtilen yarışma davetiyesinde konunun açıklaması şöyle yapılmış: "Dünyanın birçok yerinde çocukların gelişmeleri sınırlanıyor ve serbest yaşamları engelleniyor. 1995'e kadar 184 ülkenin BM Çocuk Hakları Konvensiyonu'nu imzalamalarına rağmen, hem gelişmekte olan hem de gelişmiş ülkelerde çocukların konumlarını sınırlayıcı gelişmeler var. Milyonlarca çocuk ya okula hiç gönderilmiyor ya da okulu bitirmeden okuldan alınıyorlar. Birçok çocuk sağlıksız koşullarda ve az para karşılığı çalıştırılıyor. Birçok çocuk hergün şiddet, uyuşturucu ve cinsel baskıyla karşı karşıya."

Son katılma tarihi: 31 Temmuz 1997.
Adres: EXILE-KULTURKOORDINATION e.V. FRIEDERIKENSTR. 41 D-45130 ESSEN, ALMANYA.

Studio Andromeda 'Yoksul Dünya' Karikatür Yarışması

İtalya'da düzenlenen uluslararası Andromeda Karikatür Yarışması bütün dünya karikatürcülerine açık.

Konu: Yoksul Dünya (Poor World). Karikatürler orjinal olmalı. Teknik serbest. Gümrükte herhangi bir sorun çıkmaması için zarfın üzerine "PRINTS-NO VALUE" yazılması isteniyor. Albümde karikatürü yer alanlara albüm gönderilecek. Ödül alan karikatürler organizasyon komitesince alıkonacak.

Ödüller:
Birinci 1 milyon liret,
ikinci 800 bin liret,
üçüncü 500 bin liret
Son katılma tarihi: 25 Ekim 1997
Adres: Studio d'Arte Andromeda Via Malpaga, 17 38100 Trento - Italia

ANTALYA'DA KARİKATÜR VE HOŞGÖRÜ PANELİ

14. Hürriyet Karikatür Yarışması kapsamında Antalya Falez otelinde 24 Haziran günü seçici kurul üyeleri Gürbüz Doğan Ekşioğlu, Ali Ulvi Ersoy, Ryu Kumita, Hüsamettin Koçan, Signe Wilkinson, Turhan Selçuk ve Jiri Sliva'nın katıldığı Orhan Birgit'in yönettiği "Karikatür ve Hoşgörü" konulu bir panel düzenlendi. Panelistlerden Turhan Selçuk, Batının aksine Türkiye'de hiçbir dönemde karikatüre tahammül edilmediğini belirterek, "bizde karikatürcü hep dava edildi, cezalandırıldı." dedi. Panelde karikatür çeşitli yönleriyle ele alınırken, özgürlüğün geniş olduğu ülkelerle, kısıtlamaların yoğun olduğu ülkeler karşılaştırıldı.

HAYATİ BOYACIOĞLU'NUN INTERNET ÇALIŞMALARI

Almanya'da yaşayan karikatür sanatçısı Hayati Boyacıoğlu "Gif Animation" formatındaki iki çalışmasını -zgi-Internet Magazin'in galeri bölümünde sergilemeye başladı.Aynı formatta gönderilecek ve en fazla yaklaşık 100 KB civarındaki başka canlandırma çalışmalarına da köşe açık. Ayrıca -zgi-Ağustos'tan itibaren sergi ve yarışma duyurularını da yayınlamaya başlıyor. Boyacıoğlu, "Cartoonbridge" adı altında tüm bilgilerin arşivlenip sunulduğu bir platform planlıyor. İlk etapta Karikatürcüler Derneği, Karikatür Vakfı, Kıbrıs Türk Karikatürcüler Derneği; Almanya'dan Cartoonfabric Köpenick, Wilhelm Busch Museum, Feco'yu bir ağla birbirine bağlama ön çalışmalarının başlatıldığını belirten Hayati Boyacıoğlu, bu konuda derneğimizin ve üyelerimizin katkılarını bekliyor.

BEDRİ KORAMAN'DAN SİYASİ KRİZ KARİKATÜRLERİ

Bedri Koraman Milliyet gazetesinin birinci sayfasındaki köşesinde, hükümetin düşmesinden sonraki siyasi gelişmeleri Ankara'da yerinde izledi ve dizi karikatürlerle yansıttı. "Bedri Ankara'da Krizi İzliyor" başlığıyla sunulan karikatürlerde, Bedri Koraman'a Haslet Soyöz de eşlik ediyor.

ABD'LİLERİ KIZDIRAN KARİKATÜR

ABD'de, Oklohoma'daki bombalama eyleminin hemen sonrasında, bir itfaiye memurunun küçük bir kız çocuğunun cesediyle görüntülendiği fotoğrafın karikatürüze edilmiş biçimi Amerikalıları kızdırdı. Arizona Republic gazetesinde yayımlanan Steve Benson imzalı karikatürdeki ifadeler üzerine çocuğun annesi özür dilenmesini isterken, itfaiyeciler de gazeteye ateş püskürdü.

TAN ORAL CUMOK'LARA AMBLEM HAZIRLADI

Tan Oral, Cumhuriyet Okurlarının oluşturduğu Cumok girişimini simgeleyen bir amblem hazırladı. Amblem, Cumhuriyet'in logosundaki kırmızı C harfi ile içinde yıldız bulunan kırmızı O harfinden oluşuyor.

SÜZGEÇ DERGİSİNDE YENİ DÖNEM

İskenderun'da Haydar Aktürk tarafından 24 sayı çıkartılan aylık mizah dergisi Süzgeç, Hatay'da yayımlanan Hatay gazetesiyle bir anlaşma yaparak derginin yayınını daha düzenli hale getirdi. Dergiden gönderilen açıklamada, ekonomik sorunların çözüldüğü belirtilerek, çizerlere ve mizahçılara bir çağrı yapıldı: Sanatçıların karikatür ve mizah yazıları göndermeleri istendi. Derginin adresi şöyle: Ziya Gökalp Caddesi, Dağlı İşhanı, K.2, No:3 İskenderun.

KARİKATÜR DÜNYAMIZDA İLKLER

Hazırlayan
Yener Çakmak

Türk basınında gravür resmi ve karikatürü yayımlanan ilk Türk devlet adamı Sultan Abdul Aziz'dir. Osmanlı padişahı Sultan Aziz'in ilk resmi 24 Eylül 1867'de İstanbul gazetesinde yayımlandı. Bunu aynı gazetede yayımlanan karikatürü izledi. Abdul Aziz'in gravür resmi ve karikatürü Türk basınında, Fransız yayınlarından alıntı yapılarak yayımlandı. Daha sonra da Abdulhamid'in karikatürleri yayımlanmaya başladı.

***

Türk Mizah basınında karikatürü yayımlanan ilk kişi, 1826-1905 yılları arasında yaşamış Ermeni asıllı Osmanlı milletvekili, yayıncı, gazeteci Garabet Panosyan'dır. Panosyan'ın kulakları eşek gibi çizilmiş karikatürü, Teodor Kasap'ın Diyojen mizah gazetesinde ilk karikatür olarak, 23 Kasım 1871 tarihli 74. sayıda yayımladı. Garabet Panosyan'ın daha sonra yine abartılı boyutlarda kulaklı karikatürleri Ali Fuat Bey tarafından çizilerek 4 Eylül 1876 - sayı: 50 ve 23 Eylül 1876 - sayı: 58 Çaylak mizah gazetelerinde yayımlandı.

***

Türk karikatür tarihinde ilk karikatürlü iskambil kağıtlarını Semih Balcıoğlu hazırladı. Karikatürler bir iskambil destesini oluşturacak şekilde çizildi. 1996 yılında bu ilginç karikatür çalışmasının, iskambil kağıtları boyutlarında destesiyle karikatür albümü basıldı. Ayrıca bu karikatürler İstanbul, Ankara ve Trabzon'da sergilendi.

***

Karikatür tarihimizde ilk karikatürlü kravatları, Osman Filiz 1957 yılında hazırladı. Bu karikatür baskılı kravatlar 1957 yılında yayımlanan Gölge mizah dergisinde okurlara tanıtıldı. Bu konuda yapılan son çalışmayı ise 1997 yılında Karikatürcüler Derneği yaptı. Usta çizerlerin birer karikatürünün yeraldığı değişik renklerdeki kravatlar 1 Nisan Şaka ve Mizah Gecesi'nde davetlilere dağıtıldı.

***

Türkiye'de ilk mizah gazetelerinin çıkmasının ardından, bu gazetelere karikatür çizen çizerlerimiz, 1800'lü yıllardan başlayarak, karikatür çizmek için gereken çini mürekkebini kendileri hazırlardı. Kemik, soba isi ve katran karıştırılarak veya kömür karasına zamk ya da tutkal karıştıralarak hazırlanan çini mürekkeplerine bazı çizerler güzel koksun diye parfüm kattılar. Hazır çini mürekkepleri geç denebilecek yıllarda ülkemize gelebildi. Bu dönemde yayımlanan karikatürlerin birçoğu doğrudan gravür tekniğinde, litografi taşı adı verilen taşa çizilerek basıldı.

Yarışma

6.TAEJON Uluslararası Karikatür Yarışması Güney Kore

Yarışma, 1. "Güvenlik", 2. "Oyuncak", 3. "Serbest" konulu olmak üzere üç ayrı dalda düzenleniyor. Gönderilecek yapıt sayısı ve teknik serbest. Boyut en büyük 29.7x42 cm olmalı.
Ödüller: 3.000, 1000, 500 ABD doları.
Karikatürler geri gönderilmiyor. Karikatürlerin arkalarına karikatürün adı, sanatçının adı, soyadı, yaşı, adresi, mesleği yazılmalı.
Son katılma tarihi: 31 Temmuz 1997.
Adres: The Taejon International Cartoon Institute, 1019, Tanbangdong, Taejon City, 302-223 Seoul KOREA

Temmuz-Ağustos 1997

KARİKATÜR ve MİZAH MÜZESİ etkinlikleri

Atatürk Bulvarı, Kovacılar Sokak No: 12 Fatih İstanbul
Tel: (0212) 521 12 64

1 - 30 Temmuz	•İSTANBUL VE TURİZM Karikatür Sergisi	1 - 30 Ağustos	•İSTANBUL VE TURİZM Karikatür Sergisi
Sürekli Sergi	•TÜRK KARİKATÜRÜ	Sürekli Sergi	•TÜRK KARİKATÜRÜ
MİZAH KİTAPLIĞI	•Pazar, Pazartesi dışında hergün açıktır.	MİZAH KİTAPLIĞI	•Pazar, Pazartesi dışında hergün açıktır.
ÖZGÜN BASKI ATÖLYESİ	•Uzman gözetiminde yapılan çalışmalara herkes katılabilir. Perşembe ve Pazar günleri dışında hergün 14.00-18.00 arası.	ÖZGÜN BASKI ATÖLYESİ	•Uzman gözetiminde yapılan çalışmalara herkes katılabilir. Perşembe ve Pazar günleri dışında hergün 14.00-18.00 arası.